„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — к.
на по године . . . . . 7 ф. — к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од свиње врсте сваких ситних слова; за жиг с. плаћа по 30 новч. свака пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Лефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 25. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 13. ФЕБРУАРА 1894. ГОДИНА XXIX.

ДАЛМАТИНСКИ САБОР.

На Приморју, 10. фебруара.

Сабор далматински у Задру закључен је. Расправљане су и примљене су многе законске основе. Најважнији део саборскога рада јесте расправа о школском прорачуну за 1894. год., која је почела у другој половици јануара. По што остале расправе не имају особитог интереса за Србе ван Далмације, ограничићемо се само, да вас тачније и опширније извијестимо о дебатама, које су се водиле при расправи о школском прорачуну. Као што је у државнијем саборима земаљски прорачун скоро најглавнија тачка, о којој се највише расправља, тако је и у далмат. сабору расправа о школском прорачуну, јер је школа свугде први услов народносног живота и народносне свијести. У Далмацији, Дубровнику и Боки Которској, школско је питање постало право политичко питање, јер у данашњијем нашијем школама, како су устројене и какве учитеље имају, учи се само, како ће се мрзити особито Срби и у опће све оно, што не ће да буде хрватско. Школе су од неколико година постале праве ковачнице велико-хрватскијех идеја, у којој учитељи, мјесто да подучавају своју дјецу кориснијем и паметнијем стварима, улијевају им у невину главу којекакве несмислене идеје. Али, ако ћемо да будемо искрени, морамо признати, да су и исти учитељи баш опијени некијем вратоломнијем идејама, те у неколико можемо разумјети њихов неумјестан и шкодан рад „С главе риба смрди“, па да је учитељска препарандија друкчије устројена, да на професорскијем катедрама не сједе хрватски агитатори и немирњаци, без сумње да би и учитељи друкчије мислили и радили.

Расправа о школском прорачуну трајала је пунијех пет саборскијех сједница, те је завршена тијем, што је при гласовању одобрен школски прорачун већином гласова.

Кад се 1892. год. расправљао у далматинском сабору школски прорачун, један хрватски посланик тражио је од владе, да се при штампавању школскијех читанака „не затајива и не изгрђава име језика и народа хрватскога“, те је исти посланик у својем говору мотивисао онда тај свој приједлог на такав начин, да смо се ми Срби у чуду морали питати: што смо тако тешко скривили Хрватима, да хоће да нас утамане помоћу основнијех школа? Зар да основне школе убију у нашој дјеци оне осјећаје и ону љубав, што их дјеца према народу својему усишу мајчинијем млијеком? Тај је приједлог, срећом, пропао, јер је сабор већином гласова примио закључак, да се влади предложи, нека се при састављању читанака „не затајива и не изгрђава име ни хрватскога ни српскога народа.“

Ове је године по нас Србе у сабору још горе. Исти онај хрватски заступник, који је био изнио приједлог 1892. год., одмах у другој сједници расправе о школском прорачуну истакао је нови приједлог, који је наперен само против Срба. Предложено је, да читанке за школе буду уређене у чистом хрватском духу т. ј. да се наша дјеца уче у школи, како се њихов језик не зове српски или службено српско-хрватски, него само хрватски; како је ово чисто хрватска земља и како синови ове земље морају бити Хрвати! Дакле: народ, земља и језик у Далмацији, Дубровнику и Боки Которској морају бити хрватски. Куд ћете горег и несретнијег приједлога за нас Србе? Српско име мора се под сваку цијену убрисати из свијех читанака, из свијех школа. Наша браћа Хрвати траже, да влада просто забрани српско име, да прогласи народу, како он не смије да осјећа и љуби по својој вољи, него по туђој наредби. И још има људи, који се хвале, да ми живимо у просвијећеном вијеку.

Срба не смије бити на јужном аустријском приморју Ако се њеки Морлаци, Власи, Раци или Цигани прозваше Србима, они морају бити Хрвати. Да се до тога лакше дође, увете су у помоћ основне школе. И тако ће школа помоћи, да у хрватској „држави“ буде само један народ!

Срби посланици јуначки су скочили против тога приједлога и у опће против школског сустава овдје код нас. У својијем говорима дотакли су се најважнијих животнијех питања народа српскога на Приморју. Доказали су жалосно стање, у којему се налазимо и опасности, које нам ни кривијем ни дужнијем пријети од хрватскијех — денунцијација! Па мислите ли, да су се хрватски заступници бранили од укора Срба ради денунција? Они су их опет јавно, у сабору денунцирали. У својијем говорима корили су Србе код нас, како у договору са Србима из Србије раде око тога да униште „хрватски дух“ у Босни и Херцеговини и настоје, да те и друге „хрватске земље“ отргну од Аустро-Угарске! Денунцирали су чак и краља Александра ради вијенца, што га је послао у Дубровник о открићу Гундулићевога споменика! Колико год Срба има овдје на Приморју, сви су велеиздајници, сви теже преко државнијех граница, и ради тога морају се уништити којијем год средством!

Ни вјера није остала на миру у далматинском сабору. Исти онај посланик, који је изнио приједлог, да у Далмацији, Дубровнику и Боки Которској све мора бити хрватско, предложио је, да се дјеца у основнијем школама морају узгајати у „кршћанском“ духу. „Кршћанин“ код нас значи што и католик, а тијем би се приједлогом хтјела увести у школе и вјерска мржња.

И против овог приједлога устали су Срби посланици, бранећи, као увијек, вјерску толеранцију, која и јесте једна од главнијих тачака у нашем програму политичке борбе.

Хрватски посланици у сабору јавно су питали Србе, шта хоће, као да су Срби туђи у овој земљи. Зар смо ми гости у овој земљи? Зар би Хрвати хтјели, да се ми Срби задовољавамо са мрвицама, које падају са „богате“ хрватске трпезе? Срби су у ову земљу дошли кад и Хрвати, или мало касније, али никада нијесу тражили ни требали хрватског гостопримства. Ми у овој земљи имамо наше успомене, наше обичаје, наша писмена, наш језик, па је право, а и морамо да уживамо наша народна права. Није доста оно, што нам Хрвати поручују: ви се можете називати Србима, али вас ми не признајемо! То је хрватска глупост изведена из хрватске логике. Што год нам се поручивало, што се год с нама радило, ми ћемо увијек бити и остати само Срби.

У сабору говорено је много и о двјема политичкијем струјама код нас. Струја српска, која долази из Београда, у сукобу је са струјом хрватском, која потпуно одговара интересима Аустрије. Што се тиче прве струје, она заиста постоји, али постоји самостално, без икаквог ванског утицаја и главни јој је смјер: одржање Српства. Београд и Србија нијесу ништа урадили за остало Српство, него при својијем домаћијем невољама и трзавицама заборавили су и на саме себе. Ми бисмо се од срца радовали, кад би Србија заиста била у стању да ради оно, што јој Хрвати подмећу, али, у исто вријеме, нека Хрвати буду увјерени, да би смо ми искрено захвалили на ону и онакву помоћ, какву Хрвати кажу, да ми сада примамо из Србије! — Друга, хрватска, струја — према ономе, што је речено у сабору — потпуно одговара интересима Аустрије. Хрвати предлажу Аустрији, нека се баци на исток Европе, нека тамо напредује; они предлажу оно, што је главни смјер немачке политике: Drang nach Osten! То су прави чланови словенске узајамности, који само да задовоље својијем себичнијем жељама, бацају под ноге и највеће народне светиње!

Ово неколико главнијих тачака, што смо о расправи школског прорачуна изнели, биће довољно, да се увиди какав дух влада у далматинском сабору! Главна карактеристика данашњег положаја лежи у томе, што хрватска саборска већина довикује аустријској тајној и јавној полицији: отворите тамнице и окујте Србе, јер су то издајници!

Има још нешто! У далматинском сабору било је до сада двије врсти Хрвата: љутијех непријатеља Срба и пријатеља Срба бар привидно. У овом саборисању сви су се Хрвати здружили у једно коло и завјерили се, да ће да поведу најжешћи рат против Срба!

Адреса Бијанкинијева за сједињење Далмације са Хрватском и Славонијом дочекала је судбину као што се могло очекивати.

Прошле суботе, пре но што је сабор прешао на друго читање те адресе, владин заступник прочита цареву одлуку, којом се сабор затвара.

И тако може та адреса сном мртвијем спавати.

М—С.

ЈАДИ У БОСНИ.

ПИСМА „ЗАСТАВИ“ ИЗ БАЊЕЛУКЕ.

VI.

Кад је год. 1889. дошао барон Лазарини за окружника у Бањелуку, дошао је да смијени оно чиновништво, које је својом рђавом управом створило „аферу помагај“. Бар тако је изгледало, јер је одмах након ове „афере“ услиједило истима прво затварање и прогањање учесника у оној афери, као и неких невиних особа, које су морале као жртва пострадати, али услиједила је уједно и измена свега управног чиновништва више и ниже категорије. И, ми смо свештеници, трговци, занатлије и сељаци — страдали, испунили казамате и горко осјетили опомену, да у будуће тога бити не смије; али и опет

ПОДЛИСТАК.

САМО ЈЕДАН ДАН.

НЕШТО ИЗ НОВИНАРСКОГ ЖИВОТА.

Господин Анастас Анастасић названи Смоква, био је човек, за кога се могло слободно рећи — али не! Господин Анастас Анастасић названи Смоква, био је једноставно један — човек. А да је на пример заиста био човек, о том се може свако из његовог крштеног писма врло лако уверити.

А какав је тај Анастас Анастасић названи Смоква био човек?

Хе, Анастас Анастасић названи Смоква био је један врло обичан човек. Човек са две руке, са два водњикава ока и човек са два на пример обична џепа на својим панталонама. Може се још рећи — и то као лична карактеристика — да је волео по кад и кад питу с месом, и да му се у децембру, као што се најпосле то сваком, ко има крштено писмо, може да догоди у децембру, хвата иње по брковима.

Говорило се још, као да господин Анастас Анастасић названи Смоква, врло радо чита новине, пијуцкајући уз то по коју чашицу добра вина. А у самој ствари господин Анастас Анастасић много је радије пио по коју чашицу добра вина, читајући уз то по кад и кад какве новине.

И најпосле то још не би био никакав смртни грех, да се није догодило оно, што се догодило. А заиста, нешто се догодило. Наиме, догодило се, да је господин Анастас Анастасић названи Смоква имао да замене једног свог пријатеља, иначе уредника једног листа, и да уреди цигло један број једних врло опозиционих новина.

Оно до душе — може се слободно рећи — писао је и он некад по нешто у новине. Писао је, тако на пример, некад огласе за издавање читавог једног горњег спрата за стан, не зна се баш чије куће. Али може човек и данас слободно рећи, да то ни најмање није било у свези са оним грозним уводним чланком, што је у истим истацким новинама после три месеца онако накострешен изишао, и због кога је уредник, мислим, био као бајаги мало и затворен. И писао је једном, као што најпосле и приличи једном Анастасу Анастасићу названом Смоква и једном савесном црквеном тутору светоЈовановске цркве да пише, писао је јавну захвалу, на приложеном новом стихару — од чисто српског платна — као поновном знаку већ признате црквене свести и хришћанске побожности неке извесне госпође Јулијане удове Недић. Али мора се и то признати, да та јавна захвала није никакве, али баш сасвим никакве свезе имала са оним пакосним дописом из Срема, где се председнику црквене опћине ни мање ни више, него баш јавно добацило, да је свиња и да се уљудније, на пример, понаша у крчми код „диље патке“, него на самим рецимо седницама исте славне црквене опћине.

И сад ето тај исти Анастас Анастасић названи Смоква, тај врло мирољубиви један Анастас Анастасић, чисто из саме учтивости и као неке врсте скромности, примио се да уреди један број, тако страшног програма, тако опаких новина.

Ушао је у уредништво, и осети како му се коса некако накострешила. Сео за уреднички сто, а кожа му се лепо најежила, као у очупане гуске. И умочио перо — оно уредничко раскречено перо — у мастило, а срце, оно питомо срце господина Анастаса Анастасића, некако на мах се преврну у грудима.

О чему да пише?

Он, који се целе године само о томе брине, да му на пример о Божићу не прегоре прасе, он да пише уводни чланак?! После при писању једног уводног чланка, а особито код овако убојитих новина, потребно је, да се мисао као бајаги мало и разјари. И њему поче да се мути по глави: као неке одрубљене главе, сломијени мачеви, крваве мишице и најпосле оно оминозно — печено прасе.

О Бизмарку?

Ах, шта о Бизмарку! Он више зна о Пери симицији, него о Бизмарку. Зна, да има три длаке на глави, и то је све. А је ли он баш рођен са те три длаке, и у опште о његовој политици, не зна — може се човек својим крсним именом заклети — баш ништа.

И тако Бизмарк оде у кошар.

Да се баци какогод можда на автономно поље?!

Не! Истина он на пример зна, како је један црквени тутор, кришом продао два црквена пешкира, а онај као човек без труни црквене свести начинио од њих обојке, и зна на пример и то, како је поп Иса на светог Игњатију јео шунке, па ни бркове није ваљано убрисао и зна још пуно тако, што засеца у наш автономни живот, ал не ће да баш он, као некадањи присни пријатељ покојног деда-Аврама, који је као бајаги и у неком сродству био са тадашњим патријархом, не ће баш он да изнаша те немиле ствари.

Та добро, добро, ал тек ваља уводни чланак створити.

Умочи перо, намргоди се и — остави га.

Неко се нађе, да бојажљиво закуца на уреднички врата.

— Слободно!

Човек омањи, најерио шубару, оцмољио брке, па тајанствено некако прошапта:

— Од господина учитеља — и извади неки свежањ.

— А мило ми је, мило ми је, седите пријашко.

Отвори. Претрчи мало по рукопису и допадне му се.

— А врло добро, врло добро, баш као наручено.

Истина није за уводни чланак, ал као допис баш смишљено.

Учитељ се окомио на попа, па није него формално сипа. Како је не знам потплатио црквењака да учитељевој крмачи одсече реп, како му се на мантији лепо види, шта је на оном већ свима познатом банкету ручао и како му више стало до ћурчија батака, него до целокупне му паствe, и у опште како је поп — један врло неваљао поп. За то би га — по његовом скромном мишљењу — ваљало отерати у какву прастару афричку шуму на епитимију, да живи од самих скакаваца и дивљег меда, па кад са свим ослаби и комарци му сву крв до последње капи испију, да га онда поставе за народног учитеља!

Додуше, господину Анастасу Анастасићу названом Смоква, и ако се ово чинило с почетка мало неумесна казна, ипак му се сама идеја врло допала. Баш му се та замисао некако допала.

И зрно по зрно погача, кам до кама палача, а слово по слово — допис.

— На — рећи ће господин Анастас Анастасић названи Смоква, тоном потпуне свести свог уредничког достојанства, и пружи рукопис дечку.

бар привидно дало нам се примјетити, да нисмо ми само криви, него да има кривице и оних, који су за времена пропустили пазити на расположење у народу, који су пропустили надгледати, да се народ под теретом и јавних дања и објесне управе не доведе до очајања, не доводи и не доведе дотле, да изгуби памет и свом негодовању даје одушке са „изгредима“.

За то је сав народ бањелучке крајине у души и срцу повлађивао промјени чиновништва, па с том промјеном и лијепе наде спајао; јер је држао промјену као озбиљно смишљен корак, као резултат уједињености мане досадање управе од стране оних, који су за ред и управу Босне и Херцеговине предузели на своја леђа одговорност пред историјом и пред силама потписницима берлинског конгреса.

Ето за то је народ долазак барона Лазарина у једну руку дочекао као озебао сунце. Јер ако је требало зло чинити и даље, није требало постојале чиновнике ни смјењивати. Ми мудровасмо дакле: измена чиновништва је одступ од старог зла, окрет на боље.

До душе прије тог на неколике године био је Лазарини у Бањелуци котарски предстојник. Знали смо га дакле донекле. Но ако и нисмо имали од њега из старијег доба каких лијепих успомена, ама знали смо, да је премјештен био из Бањалуке у Сарајево влади, да тамо прође кроз „пургаторију“ и на извору проучи интенције владе. И међеда нечему људи науче, па држасмо, да се нешто и њега морало залијепити, ако је истина, да на влади нису ради искописти и пропасти домаћег народа у окупираним земљама.

Још нешто нас обмањиваше: Лазарини је прво из Бањелуке премјештен у Сарајево ради конфликта са Ебелингом, бившим начелником швапских колониста у Виндторсту и Рудолфсталу, селима између Бањелуке и Градишке. Господа швапске колонисте држали су, да ми сматрамо за велику срећу, што је њих нама зла коб нанијела, па се у почетку понашаху као неки банови слободњаци и подцјењујући и презирући све, што је наше старинско подцјењиваху и презираху чак и затекле окупационе власти. Ма колико да нас и при спомену имена Лазарини подилази језа и крв нам узавирати почне, ми му опет не ћемо да поречемо, да није добро радио, што је дао Ебелингу осјетити, да његове Швабе не могу у Босни и Херцеговини радити све, што хоће и како хоће, јер нема сумње, да су смутње швапске у оно доба јако раздражиле биле српски народ сусједних села и православни и католички, те да је могло доћи до сасвим озбиљних немира.

Ако је онда за љубав и на протест прајскога конзула из Сарајева и био кажњен Лазарини, опет нису најбоље и колонисте прошли. Истина, то је био повод те се швапска колонија у брзо свела на трећину, те су ти неки пионири одјурити морали, од куд су и дошли, као год што се кашње и сам Ебелинг са свим од Босне и Херцеговине понукао, ама за њима ни једним не заплака ни наше око.

Тек то је истина и ми се позивамо, као на свједока, на самог Хоровица, садањег директора земаљске владе за Босну и Херцеговину, да је у једном најотменијем српском друштву на вијест, да ће Лазарини доћи за окружника у Бањалуку и да је он врло строг, један врло отмјен православни Србин, уз повлађивање свију присутних, пред Хоровицем рекао:

— Ако ће! Ми не ћемо ништа имати против тога, ако ће бити строг, само ако ће бити праведан.

И ето за то је барона Лазарина, кад је дошао у Бањалуку за окружника сав српски православни народ љубазно и искрено предусретнуо и поздравио. А не само да га је тако предусрело и поздравило грађанство Бањелуке, него и свију наших котарских мјеста! Ако србождерство није Лазарину памећу завртило, то нам мора и он признати, јер су све депутације, које су га поздрављале као новоименованог окружног начелника, с њиме отворено говориле и гледале, да му што истинитије и што јасније представе прилике у округу.

Србин се вазда одликовао отвореношћу и искреношћу; ми ни онда нисмо хтјели ништа да увијамо. Ко је хтио да нас чује, имао је прилику чути нас: ми нисмо имали запушена уста, нисмо били ни устегнута срца.

Али као што сам раније рекао: држање барона Лазарина већ при првом виђењу и сусрету било је тако ладно, тако увриједљиво и одвратно, да се с болом у души и срцу сваки Србин од њега растао. Ми смо били на чисто, да све, што смо с Лазарином разговарали, да му је све на једно ухо улазило, а на друго излазило. То пак што нам се почео разметати са неким женским моћним протекторима у Бечу, нас је све без разлике тешко вријеђало. Питасмо се, шта он нама пријети његовим сестрама и теткама?

Нов окружни предстојник и то како је постао окружни предстојник дошао истом у округ, и то у округ, који је у свој Босни и Херцеговини највећи; а онда округ у ком је православни српски елеменат најнадмоћнији над другим иновјерним и то најнадмоћнији у сваком погледу и имућем и умјећем, и срцем и памећу, и вољом и твором и србовањем и човјештвом — па тај новајлија окружни предстојник ни једном ријечи да на лијепе поздраве отпоздрав даде, ни једном ријечи да на наглашене жеље тог народа одговори љубазношћу и предусретљивошћу, ни једном ријечи да му на отворене ране привије мелема!

Ама и још нешто друго. Тај новајлија начелник долази и предузима управу у том округу у моменту, кад је углед и достојанство власти на копитама свога ата развукао бивши пристав за аграрне ствари Ђулага Багдади и блазирани аристократ барон Седмицки котарски предстојник; кад је сва управа тешко била посрамљена, а моћ чиновништва прегажена опанком очајале сиротиње раје — па тај новајлија окружни предстојник, на мјесто да наглашивањем и истицањем светиње свог позива и појмања предстојеће дужности и задатка, који му на терет спада; на мјесто да гледа да се препоручи угледним људима из народа, које је народ слао да га поздраве, и гледа, да у очима тих људи дигне углед понижених и посрамљених власти — он на против својом безобзирношћу и својом неуљудношћу, својом одвратношћу и својим безобразним прецјењивањем себе дрско поништује све наде и сва очекивања, која је народ од промјене чиновништва очекивао и које још већу одвратност и изазива још веће негодовање против власти у опште, а нарочито против себе.

Па даље! Сав округ се налази у неком грозничавом, узнемиреном и узбуђеном стању, а нарочито се православно српско становништво налази у очајном стању ради тих догађаја и прогањања од стране власти и судова, а новајлија окружни предстојник ни једном ријечи да се сјети тјешких мука сиротиње раје, ни једним обећањем да бар обмане народ, да ће прогањања народа престати, но једном слатком ријечи да растера боре са туробна чела и сувна ока оних, који су пиштали по казаматима и оних, којима се црне куле и казамати у сну појављиваху, јер се на стотине још сиротиње налажаше на слободној нози, којој свако само то говораше. да су они слободни, али још нису од оптужбе ријешени.

О ви немилосрдне власничке душе! Хиљаде и хиљаде кукавног народа гуши се у свом јаду и бави својом невољом и сиротињом, и изгледа од вас само милостив поглед и ослушкује само на лијепу ријеч, а ви подбочени силом бајунета куцкате се по балчаку и онда, кад вас Бог и земља дуже да снисходљивошћу својом олакшате робу вашем бар први ступај ваших ногу по њиховом слабачком и од клинаца ваших чизама рањавом тијелу!

Лазарини! На самртном те часу наше муке распињале и не могао се да Бог да прије с душом раставити, док божија правда не залијечила оне ране, које нам је задала твоја обијест, твој јаничарлук и твој дахилук. Јер дошли бијасмо преда-те и теби као човјеку, а ти нас првих дана као дивља звијер за срце уједе: уби нам наде, уби нам снове што снивасмо и које причасмо сиротињи, кад нам рукама кољена обвијаше, молећи нас, да се за њу заузмемо, па нас послије душа бољаше, а срце нам плакаше, јер ни свом дому ни својој дјеци не могосмо весела однијети гласа. Да, требаше од тебе онда да се сви растанемо спокојне душе и ублажена срца, а ми се послије првог растанка растадосмо с тобом и један с другим с црном слутњом:

— Тај ником добра не мисли.

Поглед по свету.

— Из Старе Србије и Македоније. По најновијим вестима из Цариграда, питање о уступању концесије познатој кући Цилијам Лидем Брајхт за градњу жељезничке линије Феризовиће-Призрен-Скадар-Медуа на прагу је, да буде решено и то повољно по Брајхта. И војничке и политичке турске власти повољно су мњење дале за ту железницу и што ствар није већ докончана, узрок је питање о километричној гаранцији, коју је Брајхт тражио у суми од 15 000 франака, а надлежни мисле, да је довољно 10.000 франака на километар Око тога се застало, али ће се и то повољно по обе стране у брзо решити. Ова ће жељезница везати Косово и Јадранско море, те је важна појава и за српску трговину.

— Енглески парламенат. Између енглеске доње и горње куће постају одношаји све запетији и већ се полако преображују у праву борбу. Као што је познато, енглеска горња кућа, тај прави „камен претиканија“ у Енглеској свему слободоумном, одбио је Гледстонов законски предлог о Ирској (Хомрул-бил). Пре неки дан одбила је и други законски предлог, који је Гледстонова влада предложила и доња кућа примила, наиме: закон, којим се уређивао на боље одношај између радника и даваоца рада, а са великим изменама примила трећи законски предлог о сеским већима. Гледстон је на то предложио и доња кућа са великом већином примила тај предлог, да се законски предлог о радницима повуче, а код другог законског предлога је доња кућа одлучно одбила све оне измене лордовске. — Услед таког држања лордова настало је у земљи огорчење, почели су већ зборови да протестују против горње куће, а сваки покрет против исте потпомагаће доња кућа најенергичније. Како ће се ова борба свршити — не зна се још за сад.

— Русија и Француска. Већ се били зарадовали непријатељи руско-француског савеза, да ће исти да се распадне. А ево због чега: увоз стране хране јако је убијао земљорадњу у Француској, па да се то спречи, предложио је посланик Мелине, да се царина на руску пшеницу подигне. Опет ни Русија није хтела, да се њезиној производњи затворе врата у Француску. И ако овај спор не би реметио савез њихов у политичком погледу, као што је то и Русија изјавила, те ни поред подигнуте царине не би било весеља за тројни савез — ипак је и ова трговачка ствар изранила и то тако, да је у подизању царине француска скупштина са великом већином примила — средину.

— Талијански сабор. Из прорачуна министарства финансије, који је поднесен сабору, види се, да ће дефицит за 1884—95. годину износити 175 милијуна. У след овог нападају поједини листови министра финансија и пребацују му, што су тако велика издавања за издржавање војске. — Избор саборског председника био је у четвртак. Занардели добио је 187 гласова, а Бианчери 191 глас. 23 листе остале су празне.

ПИСМО ИЗ ПРАГА.

Праг, 9. (21.) фебр.

Као што вам је већ јављено, преслушање оптужених Омладинаца, завршило се бурном сценом у претпрошли понедељак. У уторак, среду и четвртак говорили су државни тужиоц и браниоц ex offo. Државни тужиоц у свом говору поновио је своју оптужбу китњастијим речима и, наравно, искао је у неким случајевима те-

---

И тако би први допис и прво дело за време негдашњег уредничког живота господина Анастаса Анастасића, названог Смоква.

— Е, баш вам хвала пријашко!

— Али молићу покорно — рећи ће још тајанственије, него први пут, тај исти господин пријашко — послао је и господин попа нешто — и указа се други један свежањ из пријашкова џепа — и молио...

— А лепо, лепо, да га видимо.

— Ал молили су вас, врло лепо су вас молили — и пријашко се поче обзирати нешто по уредништву — молили су вас, да не би коме... да се не би какогод дознало...

— А Боже сачувај! Како би ми то? Знате то су уредничке тајне, — рећи ће господин Анастас Анастасић названи Смоква, и чисто се накашља од миља и сретног уредничког задовољства.

— Е, рећи ће пријашко врло уљудно и смотрено клањајући се некако — ја се праштам.

— А мило ми је било, јако ми је мило!

Пријашко оде.

Сад је ли знао господин Анастас Анастасић названи Смоква, да је то онај исти поп из афричке шуме, и да је то онај исти учитељ већ познатог свог скромног мишљења — то се не зна.

Ал рукопис оде. И би други допис и би друго дело за време негдашњег уредничког живота господина Анастаса Анастасића названог Смоква.

И поп се некако окомио на учу, па и он рећи сипа човек. Како је уча не знам пустио гуске у црквену порту — а целом Српству је познато, да је порта црквено добро — како су гуске начиниле штету и служе на јаван саблазан целе ондашње иначе врло богобојажљиве пастве, како је једном приликом за време великог вкода — исти тај уча — потајно се увукао у свети олтар, и како је већ познато да је велики ждера, халапљиво смотао неколико поскурица и крадом скрунио остатак од вина, што обично стоји на проскомидији. И још пуно тако богомрских дела чини тај бајаги просветитељ, а у самој ствари један прави — антихрист. Зато би га — мисли пречасни по свом већ познатом човекољубљу — ваљало за неко време затворити у какав кокошињак, па кад већ изнемогне и очни изгуби вид и згрче му се прсти, пустити га да буде српски — књижевник!

И тако одлахну господину Анастасу Анастасићу као уреднику, смиривши бригу, и свест свог уредничког позива и не мислећи више на допис.

Ал уводни чланак!

Сећа се, да је једаред — и то му је и упалило некако — држао јавно предавање у једном приватном друштву: „О рационалном гајењу прасица, у случају да крмача од какве невидовни напасти, можда непосредно кад се опрасила — липше“.

Ал и сам је после видео, да је тема као нешто мало и неумесна баш.

Него како би било: о кућевном васпитању наше женске омладине?

Хм, мисли се господин Анастас Анастасић названи Смоква, о кућевном васпитању наше женске омладине, не би било згорег!

И он зажмури и написа! Истина стало га је нешто мало и зноја, и као четири пера је раскречио, и целу десну ногавицу испрскао, отресајући сваки час мастило — ал тек господину Анастасу Анастасићу, као уреднику, одлахну смиривши бригу и свест свог уредничког позива и не мислећи више на уводни чланак.

После се то некако приметило, да је тај уводни чланак управо од слова до слова здравица једног господина професора, приликом неког свечарства, где је и господин Анастас Анастасић био, и коју здравицу исти господин професор сваком приликом и свакад једнако наздрављ, и при којим се приликама увек и господин Анастас Анастасић названи Смоква налазио.

Тек тако постаде први уводни чланак за време негдашњег уредничког живота господина Анастаса Анастасића названог Смоква.

И сад је био на реду — подлистак. Ах, то је пријатна ствар писати подлистак. Ту је слобода Може човек да пише о чему хоће. Има ко па напише подлистак: како је сео и просто каже, хоће да пише подлистак. Има и таких људи. А може на пример и о томе, како је сео па рецимо никако не уме да напише подлистак. И таких има!

— Шта ви мислите — рећи ће окренувши се коректору, који се задубио у онај први допис и исправља „како“ у „твердо“, а „твердо“ у „како“ — шта ви мислите, о чему би се дало написати онако какав на пример подлистак?

— Подлистак питање, отпоче коректор заборавивши, да ово не спада у коректуру. Подлистак запета, могао би се врло различит запета, написати тачка. Господин уредник запета, он се загледа рецимо запета, у тако што год запета, па напише две тачке: врло леп подлистак тачка.

Хм, учини се господину Анастасу Анастасићу названом Смоква, некако врло нејасан стил у тог коректора и реши се, да га не пита више за савете, који тако јако у књижевност засецају.

Него цућајући по новинама вести „из места и са стране“, нађе на красну једну стварчицу. Баш му се свидела та некако згодна стварчица. И на једанпут спази му око, оно бистро око, на столу маказе неке, које су, узгред речено, потребније него и само перо у нашим уредниш вима, и звец, звец, и подлистак — готов.

А шта ту најпосле мучити се. Ствар лепа, па нека. Зар је то шта, ако се и двапут штампа!

После се тек видело, да су баш оне новине, из којих је Анастас Анастасић исекао стварчицу, и прештампале читаву ту стварчицу из ових новина, те тако једно и исто штампало се и као оригинал и као прештампано у једном и истом листу.

Ал за то је господин Анастас Анастасић названи Смоква ипак остао жив и потпуно здрав.

За вести је већ лако. Мало одавде, мало оданде; како је не знам где изгорела не знам неком и не знам кад кућа, и како су после угасили; како је Пера Жврк Томи Зецу ровашио десно уво; како је једна баба — под насловом „дубока старост“ — у 110 години изгубила вид; како је један књижевник умрио на обичној асури и како му је величанствен спровод био, а све то под насловом „слава му!“ Опоменути полицију, да се не бацају поштеним и мирним грађанима с другог спрата по читаве лавине из различитих пљуваоница и у опште, како је не знам који родољуб, оставио још за живота све своје имање на просветне цели. После ће се већ видети, да није истина и он ће лично да даде изјаву, како он и ако после своје смрти мисли свом народу одужити се, то за сада и већ тако даље и тако даље.

Господин Анастас Анастасић названи Смоква могао је сад задовољно да протрља дланове и да се мало промешкољи на меканој уредничкој столици.

И таман се господин Анастас Анастасић названи Смоква поче да мешкољи и са задовољством, да посматра и мери коректора, како се шћућурио и чисто некако увукао у самога себе, ал на једаред упаде, као мува у млеко, упаде једна нарогушена

жу осуду. Бранилац ex offo, судски ајдункт Барнаш — на изненађење целог света — бранио је оптужену Омладину врло добро. Одбрана му је била скроз и скроз језгровита. Доказао је, да тајно друштво Омладина не постоји, а главни сведоци, за које се државни тужиоц ухватио, да су људи врло прљава карактера, те се на њихов суд не би требао освртати. Мрву је оцртао као агента провокатора скроз и скроз покварена човека, што се заиста у току истраге и доказало. Према својој језгровитој одбрани молио је суд. сенат, да оптужене Омладинце прогласи невиним, јер заиста не види никаквих преступа, за које су оптужени. Неколико изазивајућих сцена, што се догодиле, приписује бујној младићској крви и лакомислености, за које су они већ своју казну примили лежећи у истражном затвору 6 месеци.

У петак, суботу, недељу, понедељак и уторак већао је судски сенат о пресуди

На онако језгровиту одбрану судског адјункта Барнаша, публика је још с већим нестрпљењем очекивала данашњи дан — дан пресуде. Но данашњи дан врло је изненадио како оптужене, тако и цео Праг. Ако на неком месту мисле, да су овом преоштром осудом постигли нешто, љуто се варају. Од стране владе ово је врло велика политичка погрешка. Са оваковим делима ствар се све то више заоштрава, народ чески се све то више дражи. Притиснуто јаче све на више скаче, а коме ће дакле пући тиква — то ће будућност показати.

У 8 сати почео се радознали свет скупљати пред судницом, но полиција — које је данас било више него публике — није ником дала ни близу суднице, нити се у опште није смело у близини застати. Чим је ко застао и погледао на судницу или пред судницу, у часу је био опкољен војском од стражара и упућен да иде даље. Полицајци су данас били доста неучтиви и сурови тако, да је многи интелигентан човек могао доћи до напасти, да се с њима упустио у какав говор, него свако се то — пошто је опоменут — ћутећки уклонио са једног места на друго и тако, ко је хтео тамо што да види, тај се морао шетати, јер застати није смео ни часка. Но поред свију тих препрека света је било хиљадама у близини суднице, али мир није нигде нарушен.

После оглашења пресуде*) полиција је остала и надаље пред судницом, а и свет непрестано долази пред судницу да се осведочи, да види, да чује, јер скоро нико не може да верује, да је проглашена осуда истинита, и кад оде пред судницу, свако се то нада, да ће чути нешто ново, нешто блажије.

По целом Прагу говори се непрестано о пресуди. Ма куда човек пошао и дошао, свуда чује жалосне гласове и свуда види по коју уплакану мајку, сестру, снужденог оца, брата рођака ког несретног Омладинца.

За сада ствар стоји овако, како ће на даље бити — видећемо.

*) Пресуду смо саопштили у прошлом броју „Заставе“. Ур. „Заст.“

ДОПИСИ.

Беч, 6. февр. (Српска црквена општина и изабрани парох Михајло Мишић). Наша српска православна црква освећена је још у новембру, а још у септембру је изабран за пароха г. Михајло Мишић, посланик на српско-народном црквеном сабору. Сви, који познају г. Мишића, честитали су опћини на тако сретном избору. Но, на жалост, изабраног свештеника нема још ни данас у својој парохији. По штатутима опћинским придржала је и влада и митрополит себи право, да изабранога пароха потврде, па док је митрополит одмах дао свој благослов г. Мишићу, влада га још ни данас није дала и ако по штатутима за 30 дана мора дати одговор. Искале су се сведоџбе од свих могућих и светских и духовних области, па и ако су те сведоџбе најповољније за г. Мишића гласиле, од потврде ипак још ништа. Да ли је и у Турској или можда у Јапану закон такав, да се на један поднесак — који је уз то још и религиозно-културне природе — за четир месеца не добије одговора, ја не знам. Чују неки људи, да је г. Мишић тамо доле радикални посланик, па они мисле, ако знају можда наредити бели прслук, фрак и лаковане ципеле, обући лепу официрску униформу, посадити се у фијакер, па ићи код разних „ексцеленција“ и „Durchlaucht“-а, да они eo ipso морају знати и шта значи овострани радикализам српски; чују они да звони, али где — тога не знају. Ко би дакле могао се заклети, да није из какве бечке кујне потекао „обавештај“ влади, да је г. Мишић — радикал! То је дакле камен претиканија! А оне силне сведоџбе г. Мишића, почевши од опћине краљевачке па више и више до саме високе владе у Загребу. Зар оне баш ништа не значе? Јок! Доста је то кад се у неком извесном „контуару“ на „Fleischmarkt“-у каже, да је г. Мишић радикал, а влада богме не мирише то име, па макар само један био.

Да није ова ствар жалосна, била би смешна, да се тако ниских душа — а можда високих положаја! — може наћи, који се и тако гадним занатом баве! А још је жалосније, да се влада једне велике државе, која има сав званичан апарат на расположењу, боји једнога човека, а ни сама не зна за што — на просте денунцијације 2—3 човека. Може та денунцијација да дође и у облику светога благослова архијерејског, али држање неког човека као грађанина у приватном и јавном животу, — а не у служби — може да оцени и квалифицира само светска власт. Као што сам пак напред споменуо, г. Мишић има најбоље сведоџбе у том погледу од свих политичких области, па зар је за овдашњу владу ико компетентнији за то од споменутих пол. области? И какву онда вредност имају те сведоџбе у очима ове владе? — Разлога дакле нема никаквог овом отезању; и опћина овдашња и њезин изабраник удовољили су свим законитим захтевима, па кад се ипак отеже, тим влада сама себи даје врло жалосну сведоџбу о реду у њезином деловању и решпектирању закона баш од ње саме.

Свештеничке дужности провизорно је обављао најпре г. Др. Цуркан, посланик у цар. већу. А од кад је он отишао, обавља исте дужности г. Др. Козак. Посла има доста, јер број душа, који сачињава српску парохију, није мали. Но шта ћемо да радимо, ако кроз који дан и г. Др. Козак оде, како се говори? Ко ће да одговара за то, што ће наша црква и њени верни одатле штету трпити? Схваћа ли влада важност тога отезања и немара?

Инђија. 6. февр. о. г. приредила је у гостионици грофа Пејачевића овомесна српска црквена певачка дружина своје прво „Село са игранком“. Село је било добро посећено, а смемо јавно казати, да је певање врло добро испало. Ове су песме певане на селу: „Тропар св. Саве“ за мешовити лик удесио Т. Остојић. „Језерце“ од М. Топаловића пева мушки лик. „Цигани у шуми“ *** пева мешов. лик. „Три чаше“ сложио Ив. пл. Зајц пева мушки лик. „Српске народне песме балканске“ удесио за мешовити лик Др. Ј. Пачу. „О Видову дне“ сложио Д. Јенко пева мушки лик. „Хајдуци на рочишту“ сложио Ј. Волф пева мушки лик. „Смеса срп. нар. песама“ за мешовити лик удесио Д. Јенко.

Певачка дружина је показала лепа успеха, публику је забавила и потпуно задовољила. Још је већа дика, што су певачи без коровође знали тако лепо певати. Учио их је певати овдашњи г. свећеник Радослав Марковић, који је и основао певачку дружину. Но, као свећеник није хтео да на селу кором управља, већ више труда уложио и своје певаче извежбао, да као мали вештаци певају без коровође. Пошто им је ово првина, да излазе пред широ публику, били су позвани само суграђани свих вероисповести овога места и тек неколико са стране. Рекли смо већ, да је село било добро посећено, на каси је доста пало, а и чист приход је леп. Приход иде у фонд певачког друштва.

Допустите ми, штовани уредниче, да вам разјасним, како је основано и ко су све чланови тог певачког друштва. Овдашњи честити свећеник не само да је у цркви прави свећеник да само у својим проповедима учи народ добру, већ је и у практичном животу веран пастир свога стада, бринући се свагда, како ће што више порадити на бољитку својих парохијана.

Тако га видимо, где се прве године службовања му, његовим неуморним заузимањем оснива „Добротворна женска задруга“ нарочито за потпомагање овдашње сиротиње. А одмах по том две године, рад да омили народу цркву, оснива црквену певачку дружину, узевши у женски кор ратарске девојке, а у мушки млађе људе разног занимања. Вредан као чела, а као свагда одушевљен за све, што је лепо и племенито, не убоја се рада, не пожали труда, већ набави ноте и прва му је брига била, да певаче упозна са нотама и да их извежба потпуно правилно исказивати поједине гласове. И труд му је био награђен, певачи вољни и пажљиви сваки дан све боле напредоваху. А две године већ има, како у цркви уживамо у складном појању црквене певачке дружине. Још поред свег тог посла, учи г. парох преко зиме момке осмогласном пјенију.

Пошто је г. парох обучио певаче служби Тих. Остојића, неуморни раден није ни даље мировао, већ је учио певаче лепим световним песмама, знајући зар, да песма срце облагорођава, а души полета даје. И каква је успеха и овде постигао, рекох већ напред, говорећи о „Селу“.

Уживајући у племенитим и родољубивим делима овог свећеника, кличемо му: Живео још много и дуго на корист своме народу, а на дику и понос свога места!

Желети је, да се и остали наши свећеници угледају на њега, па да оснивајући певачке дружине омиле омладини и народу цркву и песму.

Брђанин.

Књижевност и уметност.

Српско народно позориште у Карловцима.

„Вечити закон“. Драма у три чина од Чикија Грегора. Редак је човек, који је умео свој животни принцип тако да оствари, као Чики. Он га је остварио, као мало ко. Његов принцип је наиме био да талент обвезује човека, и сам по себи му поставља дужности, а наш живот то је најсветије извршивање дужности. За тај принцип се он борио читавог свог века.

Као син сиромашних родитеља, а после најстарији и најпунонадеждниј члан породице, која је остала без главе, морао је да гледа, да се ода таковом чину, којим би најпре могао постати избавитељем породице. Он изабере свештенички чин, јер је мислио, да ће тим начином најпре моћи пружити помоћи својима.

Као ревностан свештеник, брзо заузме угледније место у цркви, наиме био је референт и судија конзисторијални. Ту је и стекао оно познавање људи, које је доцније у својим делима онако верно умео да нацрта.

Као такав дошао је у Пешту. Но његов талент, коме је строга богословска дисциплина свезала крила, овде изби. Овде као да је осетио у себи ону борбу душевну, да он не треба да дела као свештеник, већ, да изабере себи оно поље за служење своме таленту, где ће највише моћи одговорити оној дужности, коју му дух и способности постављају.

У тај мах се ствара у души песниковој тешка борба колизије дужности. Његови драмски производи успевају и добијају највеће победне венце, док га с друге стране свештеничка дужност везиваше за цркву. Али ипак животни принцип победио је у њему. Он је наиме увидео, да је он рођен, да створи мађарску друштвену драму, и да тиме користи више своме народу, него као свештеник. Овим је ствар била решена. Животни принцип побеђује у Чикија.

Да не огреши душе своје као они, што су закопали своје таленте, скида са себе ризу свештеничку, и некад скромни свештеник, који је живио увек у самоћи, ступа у најживљу акцију друштвену као драматичар, брзо осваја он мађарску бину.

Чики као драматичар, ученик је француских драматичара нарочито Дима, Сардуа и других из њихове школе. Добре стране те школе, то су уједно врлине и Чикијеве, а уједно и Чикијеве слабе стране.

То све видимо у драми „Вечити закон“.

У драмској техници ћемо му мало равних наћи, као и вештом описивању карактера, али његови основни принципи као да нису увек прави принципи. Изгледа нам, као да их сам измишља. Ево доказа у вечитом закону. Шта је вечити закон у овој драми? Очинска љубав. Али ипак Орлати мрзи своју кћер, а то за то, што га мати тог детета оставља као лакомислена жена. Одрати мрзи своју прву жену Белу, о којој више нема ни трага ни гласа, па због те лакомислене жене мрзи кћер њезину, а уједно и своје дете. Силвија је скроз добро дете. Све чини оцу, што му је у вољи, и љуби га, као што се само отац може волети, а отац, ипак мрзи своју кћер, шта више ради о њезиној несрећи. Хоће да је уда за нељубљеног Виљема, запостављајући љубавника јој Андрију. Но та се мржња ипак на послетку крха, и он љубавницима ипак даје благослов, а подлеже очинској љубави: вечитом закону. Основно овде не можемо никако одобрити, наиме: да је отац, рођени отац у стању због мржње према матери, да толико мрзи своје дете, да јој врат крха — свом рођеном детету.

Слично овоме очинском каприцу имамо и у Чикијевом „Челик-човеку“. Само што је онде нешто још неприродније: отац за љубав тога каприца жртвује и дете своје и себе.

Но поред свију тих психолошких недостатака Чикијевих, Чики је изврстан драматичар у погледу склопа. Он је половину овога живота провео на бини, стварајући на њој сиже својим драмама, на бини их према бини удешавао, шта више чак и на самим пробама је он поправљао своја комада.

Као добар познавалац људи у животу, његове су фигуре живе и истините — из живота узете.

прилика са неком тољагом у руци или боље рећи једна тољага са једном приликом у руци.

Господин Анастас Анастасић названи Смоква одскочи са столице и вешто некако се завуче коректору за леђа.

Наста за часак тако звана паника. Само се чуло како једно уредничко срце клепа и као некако се преврће; коректор испустио перо, па би чисто преко оне грозне прилике да стави знак: delatur, а она тољага са оном приликом у руци непријатно некако шкрипи зубима и ћурански некако дахће.

— Молим покорно — рећи ће господин Анастас Анастасић названи Смоква дрхћући гласом и све већма склањајући се за коректора, који се сад баш у пркос још јаче некако увукао у самог себе — молићу врло уљудно, кога изволевате имати част можда тражити?

— Тебе згебо — продера се прилика и у тај мах тољага некако, по доцнијем причању самог коректора, стави се у немио положај једног угрозителног усклика — тебе уштво!

— Али молићу . . .

— Молићеш? А што молиш сада, а? Звизнем те шуго све да се пруђиш као жаба.

Коректор се сасвим увуче у себе и некако сасвим нестаде, а тољага достојанствено звижну у зраку.

— Али молим покорно — извињава се Анастас Анастасић названи Смоква — молим вас, ја не знам ништа о томе . . . Ја сам само заменик . . . Молим вас лепо!

— Овамо — рикну прилика и господин Анастас Анастасић названи Смоква на једаред се створи на столици.

— Пиши!

И перо само од себе некако улети међ прсте и само од себе поче лепо писати:

ИЗЈАВА.

Најсвечаније изјављујемо, да је све оно што смо у прошлом броју за господара Анту Касапа изнели као сушту истину, сушта лаж.

Уредништво.

И само се затресоше довратци и само се разлете артија по патосу и најпосле, само се извуче доњи део тољаге на врата, и наста мир.

Коректор поче да се лагано извлачи из самог себе, или још боље рећи из оне гомиле искоригираних рукописа у буџаку и тајанствено приђе столу господина Анастаса Анастасића названог Смоква.

— Дешавали се то тако по чешће?

— Дешава — одговара коректор, муцајући — само не тако сурово.

— Па да штампамо, а?

— Наравно — одговара коректор сећајући се тољаге и са свим одлучно.

Но да би цела ствар што неразумљивије испала срочише, да уз изјаву и са своје стране изјаве, да горепоменуто уредништво за ствари под овом рубриком, ни у ком погледу не одговара.

И тако би према њиховом мишљењу, и коза сита и купус спашен.

Но да се не би можда и нехотице како год са ума смело, да конац дело краси, морало се свакако још и ово догодити.

После подне за време уредничког живота господина Анастаса Анастасића названог Смоква, нађе он на столу један подеран телеграм, кога је по свој прилици — а на ту је мисао могао сваки Анастас Анастасић, па ма и не био Смоква доћи — коректор из непажње предерао, навијајући свој камиш, јер му се пре подне лула не како и сувише климала. Телеграм од уредника, који је ли тога телеграма ради и отишао на пут. А може се најпосле слободно рећи и камо је отишао. Отишао је у Београд.

Гледи господин Анастас Анастасић названи Смоква у телеграм, гледи и гледи и све бадава.

„Краљ Милан данас отпутовао на месец“.

И самом му се учинило као мало без смисла. Јер шта ће краљ Милан најпосле на месецу? Шта он да тамо има посла? И како је отпутовао он то тамо? Да није можда — и помисливши на неку могућност, господину Анастасу Анастасићу пројури испред носа жељезница и испну се к небу.

Најпосле, мисли се човек, ко би знао?! У Србији се свашта догађа. Тамо су и анђели потковани. Па да га штампа.

Понда се нечег сети!

„Стоји ли оно за краља Милана?“

Тако одтандрка жица за Београд, и би вече тога дана.

„Стоји“.

Стиже лакопска реч, и здраво мило би господину Анастасу Анастасићу названом Смоква, и најпосле са свим се убедио и помирио са мишљу, да се Милан данас кренуо на месец. Чисто га гледа, како задовољно у оним вишим регионима седи за столом и како немилице љушти француски шампањац.

И тако би и последње дело у виду једне врло занимљиве депеше, а за време уредничког живота господина Анастаса Анастасића названог Смоква — готово.

* * *

У месту је све мирно. Сунце се пријатно смеши, дан топал, старци задовољно шмрчу бурмут и са осећајем савршеног патриотизма по кад и кад тек кихну, и у опште све се редом догађа, што се и јуче у то доба догодило — свима на опште задовољство и душевни мир.

Наједаред разнесе се лист, и би наједаред велико чудо.

Господин професор, што при свакој прилици говори једну те исту здравицу, прочитао уводни чланак и плану гњевом човека, једне похаране душевне касе и заче му се мисао о једном занимљивом подлистку, са насловом: „Књижевна крађа“. — Господин Алекса, иначе свињски трговац, прочита „Изјаву“ и ни мање ни више, откину му се дугме с прслука и кврцну поштара господина Савића по носу, на што се врло немила препирка роди, о чему је идући број истога листа донео нотицу са насловом: „Једна ћушка“. — Пензионирани капетан са мирољубивим принципима и марциалним брцима, разрогачио очи и прочитав телеграм, и нехотице некако погледа к небу и — сат му стаде у џепу. Због чега је доцније и напао на господина Анастаса Анастасића названог Смоква и тражио новчану отштету, о чему је исти лист донео после једну белешку под рубриком „Из суда“.

У опште цело се место усталасало, свима се косе накострешиле, кућевни мир нарушен, сви се бројеви распродали, 20 хекти пива више се проточило, њима тројици разлупани носеви — а господин Анастас Анастасић названи Смоква, седи код куће и разрогаченим очима чита неке туђе новине:

„Данас краљ Милан отпутовао на месец дана у купатило Абацију“.

Беч, 2 февр. **Граничар.**

Распоред сцена је свуд правилан, па у овом делу, изузевши неке појаве са Мањијем, које су мало дугачке и задржавају радњу.

У погледу игре глумаца могли би одмах у почетку то приметити, да су улоге осим Лукићева у улози Орлатија, Ружићке жене му, Николића у улози Марцеља скоро све друге сасвим рђаво распоређене. Ове речи нека буду братски речене, а тако исто братски и примљене, јер увек само добро желимо нашем мезимчету.

Силвију је играла гђа Марковићка, но њезин дар не допире даље од излива сентименталности. Према томе она није за драмске улоге, као што је Силвијина. Гђа Марковићка играла је улогу Силвијину добро у сентименталним појавама, а у драмским јој не достајаше ни темперамента ни снаге гласа, који је, у драмским појавама место да је знатно зазвонио, он је закрештао у немоћи својој, и тиме ефекат и сентименталних појава покварио. Ова улога је за госпођу Бакаловићку, и ми би је и желели видети у њезиним рукама. Госпођа Марковићка је врло добра као наивка, ту би могла много постићи, за то би јој саветовали, да се строго држи граница својих способности. Андрију је играо г. Марковић. Ова драмска улога није била за њега.

Спасић, који би више одговарао улози Андријиној играо је Манију, комичну улогу, од које је направио карикатуру. Нека се не срди г. Спасић на ове речи, јер он би требао да избегава и сам оваке улоге, који штетно утичу на његов дар, који би више одговарао таким улогама, као што је Вељем, кога је овом приликом г. Васићевић доста слабо играо.

Улогу Мањијеву требао је г. Тодосић играти, који би без сумње боље решио читаву ствар.

Овог вечера су добро играли г. Лукић и гђа Ружићка. Г. Лукић је врло природно одиграо овог сасма не природног оца, као и Ружићка жену му. О осталим снагама глумачким, којом згоднијом приликом.

Нил.

Вести из места и са стране.

Главна скупштина „болничке задруге трговачке омладине у Новом Саду“ држаће се данас у недељу 13. (25.) фебруара у 2 сахата после подне у српској основној школи, на коју су сва г. г. редовни чланови потпомагачи позвани. По извештају који смо добили, задруга је прошле године 66 редовних и 46 чланова потпомагача имала, од првих је у течају године 17, а од других 3 избрисано. Примања је задруга имала 747 фор. 12 нов., а издавања 552 фор. 36. нов., сувишак у примању 194 фор. 76 нов. — Укупно задружно имање састоји се: једна кућа у вредности 2000 ф., намештај и покућство 231 ф. 23 н., библиотека 176 фор. 90 нов., у готовом новцу 3577 фор. 95 нов. Укупна вредност 5986 фор. 08 нов.

Српску беседу приређују Срби грађани града Беловара, уз суделовање: Српског певачког друштва у Загребу и српског народног гуслара Витомира Рунића, на дан 17. фебр. (1. марта) 1894. у просторијама „Златне Звезде“. Чист приход намењен је фонду српске беловарске школе. Свирање војничка музика домаће пуковније бр. 16. Распоред беседе: 1. Ouvertura „Fingalska špilja“ од Менделсона извађа домаћа војничка музика. 2. „Српкиња сам“, од Змаја, декламује ђица Милица Цвијановић. 3. Хавлас. „Падајте браћо“, пева збор српског певачког друштва у Загребу. 4. а) „Liebestraum nach dem Balle“, Intermezzo од Чибулке, б) „Scherzo“ од Лангаја, извађа домаћа војничка музика. 5. Јенко. Двори даворови“, пева збор српског певачког друштва у Загребу. 6. „Јетрвице Адамско кољено“. Српска народна песма. Декламује Гавра Гојковић правник. 7. Пева уз гусле народне песме, српски народни гуслар г. Витомир Рунић. 8. А. Товачовски: Каришик слав. народни песама. За тим: Игранка. За време одмора томбола.

Прилози на српско народно позориште. 1. Г. Никола Ћирлић у Ст. Футогу послао је 7 фор. а. в. као један део прихода од забава, што их је приредило српско црквено певачко друштво. 2. Српска православна црквена општина темишварско-фабричка послала је 20 фор. као прилог за годину 1893. 3. Г. Стеван П. Крецул председник срп. добровољног позоришног друштва у Земуну, послао је 50 ф. а. вр. као другу половину чланарине за српско добровољно позоришно друштво земунско. Тим је сад подмирена цела чланарина од 100 фор. за поменуто друштво. 4. Господа браћа Стеван-Душан и Данило Стајићи у Темишвару исплатили су 300 фор. а. вр. у име откупа легата пок. деде им Георгија Вукова. 5. Госпођа Емилија Сремац, начелница женске задруге у Сегедину послала је 50 ф. а. вр. и то: 30 фор. као прилог сегединске добротворне српске женске задруге, и 20 фор. прилога, које су приложиле гђе: Љубица Обрадовски 10 фор., Емилија Сремац 5 ф., Марија Јаникијевић 2 фор, Евгенија Крестић 1 фор., Алма Фирићхаски 1 фор. и Анка Трифунац 1 фор. 6. Госпођа Неда Николићка рођ. Балко у Земуну послала је 100 фор. а. вр. као завештај пок. јој мужа Луке Николића фонду српског народног позоришта. 7. Г. Лука Л. Јовановић, кр. брзојавни надчиновник у миру, у Броду, послао је 4 фор. као уобичајени годишњи принос супруге му госпође Персиде Јовановићке за годину 1893. На свима овим родољубивим прилозима изјављује се најтоплија захвалност. Од управнога одбора „друштва за српско народно позориште“, у Новом Саду 5. (17) фебруара 1894. Начеоник „друштва за срп. нар, позориште“: Др. Лаза Станојевић с. р. Сава Петровић с. р. секретар.

Ђачко књижевно друштво у Прагу „Моравска Беседа“ је пре неколико дана распуштено. Друштву је подваљено, да шири политичку агитацију, а полиција наравно док је зарана, распусти друштво. Та политичка агитација састојали се у томе, што је „Моравска Беседа“ старе политичке новине, које је држала, слала својој браћи — осталим друштвима — на Морави, којој није је било могуће држати све листове. — А пошто полиција у последње време показује и сувише неге и обилажења на према друштву „Славији“ очекује се сваки дан, да ће и она бити затворена.

Руси у Абацији. Почетком месеца марта очекују у Абацији госте са руског двора, те се мисли да ће ти гости бити велики кнежеви Ђорђе и Михаило, а по другој верзији биће то руска царица и најстарија јој ћерка велика кнегињица Ксенија, која се, као што смо пре неки дан јавили, верила са великим кнезом Александром Михајловићем. За време бављења руских гостију у Абацији биће тамо и рођак руском двору војвода од Олденбурга, на чије је име и узета под најам вила, у којој ће руски гости становати. Било се пронело, да ће сам цар Александар III. бити међу тим гостима, а оснивало се то на том, што је један члан руског посланства у Бечу двапут онамо одлазио. Међу тим — цар не ће доћи.

Парница због уморства Рудолфа Мрве. Једва је завршена парница против „Омладине“, још се нису сви пресуђени ни изјавили, да ли пристају на пресуду или не — а већ је заказан дан почетка опет једне сензационе парнице 1. (13.) марта почиње парница због уморства Рудолфа Мрве („Риголета од Тоскане“), о ком се у своје време толико по новинама писало. Судски сенат, који ће водити расправу, биће онај исти, који је био и у парници против „Омладине“, осим судије Крчмаржа, који је, као што је познато, председавао у овој последњој парници.

Цркве и манастири у Русији. По извештају врховног прокуратора руског св. синода, било је у Русији 1891. године 64 485 православних цркава и капела, а 35.814 парохија и 725 манастира, у којима је живело 39.345 божјих угодника и угодница. Како се у Русији цркве граде, напоменућемо, да је 1890. год. сазидано 453 нове цркве и 679 капела, а 1891. год. 443 цркве и 339 капела.

Михајло Мункач чувени мађарски сликар, навршио је ових дана 50 год. Он се родио 20. јануара 1844. у Мункачу од оца Немца Михајла Либа, једног нижег чиновника у тамошњој солари. Кад му је отац умр'о, било је малом Михајилу Либу 6 година, те је дошао сестри у Нађ-Кароль, која га је 1856. дала сеоском столару на занат и ту је правио сандуке и ормане, које је знао лепо накитити. Препоручили су га затим неком сликару соба, код кога је почео цртати. Г. 1863. дошао је као столарски калфа у Будимпешту, где је остао три године и тешко боловао од очију. Одавде је пошао у Беч, где га нису хтели примити у сликарску академију, као ни Матејка ни Макарта. С тога је отишао у Монаков кашње у Диселдорф и Париз, где је постао чувен сликар и оженио се маркизом Демаршеовом.

Љубав Исака Њутна. Велики учењак енглески куд и камо се више бавио својим математским истраживањима, него са женскима. Само се један пут десило, да се Њутну допало једно девојче. И девојче и њени родитељи свакако су били за тим, да како год дође до брака између њих двоје. С тога родитељи често остављаху љубавнике на само, али то баш беше нешто најгрозније за Њутна. Ћутљиви учењак није могао никако да нађе тему за разговор. Но ипак, да би се нашао у послу, запали лулу. Девојче сеђаше поред њега с осмејком на лицу, чачкајући своје ружичасте нокте. Њутн, да би се бар колико толико са девојком забављао, маши јој се руке и стискиваше је, а девојче љубопитљиво очекиваше, како ће сад учењак да изјави своју љубав, јер се могло приметити на њему, да хоће нешто да каже. Њутн пак све јаче и јаче сисаше своју лулу, тако да су све варнице искакале из луле. Сву је ватру истерао на грло од луле тако, да се морала стерати доле. Њутн у својој расејаности у место да је употребио за то чачкалицу, он узме девојчин прст и њим притискиваше ватру доле. Девојка, разуме се, опекла се и почела цикати, тако, да се сва кућа згрнула. Тај случај је тако олакшао Њутнову љубав, да се одселио у са свим други крај вароши и од то доба није смео ни да се разговара са женскима.

Трговина.

Нови Сад, 12. фебр. Пшеница прве каквоће 7 ф. — н. Пшеница средња 6 ф. 50—70 н. Пшеница лакша роба 6 ф. 50 н. Наполица 6 ф. 30 н. Јечам 5 ф. 20 до 50 н. Зоб 6 фор. 50—70 нов. Нови у зрну кукуруз 3 ф. 80 н. до 4 ф. Маст 48 ф. Сланина сува 50 ф., дебела паљена 52 ф. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки .	43 н.
„ средњи . . .	40—— н.
„ лаки	36--38 н.

Све од 1 килограма.

Теоци .	6—18 ф. по комаду.
Јагањци .	—·— ф. по пару.
Овци . .	7—12 ф. „

*

Стање воде под Новим Садом.

11. фебруара било је 1·36 мет. а 12. фебруара је било 1·14 мет.

*

Штајнбрух. Извештај са свињског трга од 16 до 23. фебруара по рим. од трговца г. Косте Брашована.

Тенденција у трговини чврста.

Недељне просечне цене: Мађарска сортирана роба 320—380 кила тешки 54—55 новч., 280 до 300 кила тешки 51½—52½ н., матори преко 300 кила тешки 51—52 нов., сеоски (Bauernwaare) 49 до 51 н., српски 46—50 нов., од килограма, одрачунавајући 45 кила на живот по пару и 4% рабата.

Овд. штанд: од 16. феб. преостало 120 331 комада.

Дотерано: из унутрашњости . .	17359	„
„ Србије	2427	„
„ Влашке	1001	„
Отерано: за будимпештански обрт (I—X. срез)	4523	„
за унутрашњост	915	„
„ Беч	773	„
„ Аустријске државе . . .	1824	„
„ Немачку	6669	„
„ друге земље	—	„
„ сапунциницу	108	„
Остаје штанд	126306	комада.

*

Будимпешта. Недељни извештај комисионе трговине рогате марве и оваца Морица Бауера и сина.

Рогата марва. Вашар од 10. (22.) фебруара. Догон: 1709 комада и то: 1056 ком. мађарских волова, 317 ком. мађар. крава, 233 ком. српских волова, 3 ком. српских крава, 36 ком. бивола, 64 ком. бикова, 152 ком. теглећих волова, накнадног догона нема.

Покрај непромењеног догона вашар је био живљи и цена је скочила са 1 фор. по метерценти.

Цене су биле оваке: Дебели волови, добре каквоће 28—31 фор. Волови са паше боље каквоће 26—27 фор., лошије каквоће 23—25 ф. Српски волови —.— ф. Краве 25—30 ф. Бикови 22—29 фор. Виволи 17–20 фор. Све од мет. центе.

Овци. Вашар од 8. (20.) фебруара. Догоњено: 697 комада.

Цене су са 1 ф. скочиле.

Шкопци 13—18 фор. слабији 6—11 ф. по пару, изузимајући тежину 18—22 кгр. по — н. од киле на живот. Овце јагњенице 8—12 ф. по пару.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

од 11. (23.) фебр.

Дукати — — — — — —	5 ф. 90 н.
Наполеондори (20 франака) —	9 ф. 90 н.
Угарска златна рента — — —	117 ф. 70 н.
Аустријска златна рента — —	120 ф. 25 н.
Угарска крунска рента — —	95 ф. 15 н.
Аустријска крунска рента — —	— ф. — н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	61 ф. — н.

Новије вести.

Пут митрополита Михајила у Петроград. Као што јавља београдски „Ред“, полузванични лист данашње владе у Србији, митрополит Михајло путује у Петроград у некој важној мисији. „Одјек“ на то пита: „Можда то стоји у свези с гласом, да Његово Високопреосвештенство путује са г. Симићем заједно?“ — Јер кад је Симић дао на знање у Петроград да ће отићи тамо лично, добио је одговор, да остане где је. Сад се покушава са митрополитом Михајлом, који је у своје време био у Русији доста добро примљен, прокрчити Симићу пут у Петроград и ако је могуће измолити од руског цара благослов данашњој владавини.

Руско-немачки трговачки уговор долази пред немачки државни сабор сад у понедељак. У случају, да се већина посланика изјави против уговора, сабор ће бити распуштен.

Немачка царска породица у Абацији. Почетком месеца марта долази немачки цар са својом породицом у Абацију, где ће више недеља провести.

Финансијска политика у Италији. Скоро сви листови у земљи незадовољни су са финансијским планом министра Сонина, јер се њиме удара на народ нови намети и траже, да министар у место тих намета заштеди у издатцима на војску и цивилну листу.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

Сибиљ. (Од нарочитог извештача.) По вестима, које су овамо стигле из Оксфорда (Енглеске), образован је тамо одбор од свеучилишних професора, који ће да сазове велики митинг, на ком ће се расправљати румунско питање. Митинг је сазван за 2. (14.) март, а биће у великој свеучилишној дворани. У сазивачком одбору налазе се између осталих ови професори: Хобхонф, Бал и Мофил.

Уредништву нашег листа стигло је на приказ:

Prijateljski dar za Bunjevce i Šokce. Cena 10 novčića. Dobiva se kod uredništva Nevena, Josipa Bitermana u Subotici. — Ово је I. књига из збирке „Naša knjiga“, коју издаје уредништво „Nevena“.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Код **„Српске задруге за међусубно помагање и штедњу у Новом Саду“** упражњено је место **БЛАГАЈНИКА** са годишњом платом од **960 фор.**

Изабраном ће спадати у дужност, да обавља благајничке послове у заводу, а и остало по пословном реду.

Исти је дужан положити кауцију у износу своје годишње плате, коју може у готовом новцу, хипотекарној залози или у сигурним папирима дати.

Компетенти имају своје понуде заједно са сведочбама о својим способностима до 5. (17.) о. г. потписаној управи поднети.

У Новом Саду, 11. (23.) фебруара 1894. године.

УПРАВА
Српске задруге за међусобно помагање и штедњу.

1—3

СТЕЧАЈ.

На место учитеља у Башахиду на мушкој централној школи I. и II. евент. III. и IV. разр. овим се расписује стечај.

Са овим местом скопчана је ова плата: 450 фор. четир стотине педесет фор. авр. вр., коју учитељ месечно унапред прима; 3 (три) ланца орање земље без икаквих терета, слободан стан и огрева колико потроши и за писаћи прибор 5 фор. авр. вр.

Изабрном учитељу спадаће у дужност у цркви и школи све школ. уредбом прописане дужности вршити, као и перо у седницама мес. шк. одбора водити.

Рок стечају истиче о православ. „Благовестима“.

Башахид, 10/22. фебруара 1894.

Петар Перић,
парох, м. шк. одбора
председник.

1—3

ОГЛАС.

Управа земаља плем. гг. Дајч и сина од Хатвана, које леже у бившем шајкашком батељону и које припадају „Друштву које одржава тителски насип“, овим објављује, да ће

у мошоринском риту	776	кат. лан.
у тителском риту	1132	„ „
Свега	1908	„ „

ораће земље и пашњака на уживање одмах, а

у чурушком риту	1576	кат. лан.
у каћском риту	587	„ „
Свега	2164	„ „

тек од 15. авг. т. г. на једну или више година из слободне руке, а може бити и на јавној дражби под аренду издати. У случају јавне дражбе јавиће се путем листова и општинског бубња.

Умољавају се они који желе ту земљу арендирати, да се обрате на средишно отправно звање (Központi intezöség.)

У Тителу месеца фебруара 1894.

Максимилијан Облат,
отправник.

3—3

ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА

А. СПАИЋА

У ТУРСКОМ БЕЧЕЈУ

потребује једног доброг детајлисту, који може одма ступити.

1—3

Јављам свима пријатељима и познаницима да сам своју

АДВОКАТСКУ ПИСАРНИЦУ

у Вел. Бечкереку у томашевачкој улици под кућевним бројем 1673. отворио. (Трећа кућа од старе Буковалине куће.)

2 3 **Др. МЛАДЕН ПАНИЋ,**
адвокат.

У Тителу на главној пијаци издајем под кирију

ДУЋАН

са станом и штелажима за шпецерај и галантерију.

3—3 **МИЛОШ ХРЊАКОВИЋ.**

ОВОГОДИШЊИ

ВЕЛИКИ МАРВЕНИ ВАШАР

одржаће се због римокатоличких празника 21., 22. и 23. марта по римском.

С поштовањем

Коста А. Стефановић,
у Новој Пазови.

3—3

Власник: Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.